

พินิกซ์พัลป์ : บนเส้นทางของระบบทุนนิยมแห่งรัฐ

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

“อมิตตาพุทธ”

เพื่อนของผมหลายคนพากันถอนหายใจอย่างโล่งอก เมื่อได้ทราบข่าวว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยรวม 16 แห่งตกลงที่จะอัดฉีดเงินกู้จำนวน 300 ล้านบาทแก่พินิกซ์พัลป์

ผมทราบข่าวพินิกซ์พัลป์จาก*ประชาชาติธุรกิจ* ซึ่งเจาะข่าวนี้อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่าหนึ่งเดือน

บริษัท พินิกซ์พัลป์ แอนด์ เปเปอร์ จำกัด เป็นกิจการร่วมทุนระดับชาติ โดยตั้งโรงงานผลิตเยื่อกระดาษจากปออยู่ที่จังหวัดขอนแก่น โครงการดังกล่าวนี้ถือกำเนิดขึ้นในยุครัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งตามรายงานข่าวของ *ประชาชาติธุรกิจ* มีนายบุญชู โรจนเสถียร เป็นผู้ประสานงานและชักนำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยเข้าร่วมลงทุน

พินิกซ์พัลป์เป็นกิจการร่วมทุนระหว่างนายทุนไทยกับนายทุนอินเดีย กลุ่มบริษัท บัลลาร์เปอร์แห่งอินเดียไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่กลุ่มหนึ่งเท่านั้น หากทว่ายังเป็นผู้ยึดกุมการบริหารเกือบทั้งหมดอีกด้วย สำหรับผู้ลงทุนฝ่ายไทยนั้น รัฐบาลแสดงการสนับสนุนโครงการนี้ โดยให้กระทรวงการคลังและบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ถือหุ้นร่วม และขณะเดียวกันก็ชักนำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 16 ธนาคารร่วมลงทุนด้วย ทั้งนี้โดยมีธนาคารกรุงเทพและธนาคารแหลมทองเป็นหัวหอก

การที่รัฐบาลเลือกสนับสนุนโครงการพินิกซ์พัลป์สร้างความผิดหวังแก่กลุ่มศรีเพ็ญ พุ่ง-บุญศิริ-เตชะไพบูลย์อยู่ไม่น้อย เพราะกลุ่มนายทุนดังกล่าวนี้มีโครงการผลิตเยื่อกระดาษจากไม้ไผ่ ซึ่งต้องใช้เงินทุนระดับพันล้านเช่นกัน ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเลือกสนับสนุนโครงการผลิตเยื่อกระดาษจากปอ โครงการผลิตเยื่อกระดาษจากไม้ไผ่จึงต้องเก็บเข้าลิ้นชัก

อย่างไรก็ตาม การประกอบการของโครงการพินิกซ์พัลป์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เพราะเหตุว่าต้องกู้เงินโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงเท่านั้น หากทว่ายังเป็นเพราะเหตุว่า ผู้ลงทุนจากอินเดียได้นำเครื่องจักรเก่ามาย้อมแมวขายให้แก่พินิกซ์พัลป์ อันเป็นเหตุให้ประสิทธิภาพการผลิตไม่ดีเท่าที่ควรอีกด้วย นอกจากนี้ ภาวะราคาเยื่อกระดาษตกต่ำกว่าระดับ 400 เหรียญอเมริกันต่อตัน อันเป็นระดับคุ้มทุน มีส่วนซ้ำเติมสภาพการประกอบการให้เลวร้ายลงไปอีก

ฟินิกซ์พัลป์แก้ปัญหาด้วยการเพิ่มทุนประกอบจาก 400 ล้านบาทเป็น 500 ล้านบาทในเดือนพฤษภาคม 2525 และต่อมา มีแผนการที่จะเพิ่มทุนเป็น 800 ล้านบาท พร้อมกันนี้ก็ดำเนินการกู้เงินสำหรับเป็นทุนหมุนเวียน ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับแหล่งเงินทุนภายในประเทศ ฟินิกซ์พัลป์ขอกู้เงินจำนวน 304 ล้านบาทจากธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 16 ธนาคาร

ประชาชาติธุรกิจรายงานว่า ในขั้นแรก ธนาคารพาณิชย์บางธนาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารกสิกรไทยและธนาคารไทยพาณิชย์ไม่สู้เต็มใจที่จะปล่อยเงินกู้ขึ้นนัก ทั้งนี้เนื่องจากไม่พอใจการบริหารงานภายในบริษัท มิใช่ต้องกล่าวถึงความขัดแย้งภายในสมาคมธนาคารไทยเอง อย่างไรก็ตาม การเจรจาระหว่างธนาคารพาณิชย์เหล่านี้ในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า จะให้เงินกู้แก่ฟินิกซ์พัลป์จำนวน 300 ล้านบาท โดยธนาคารกรุงเทพ และธนาคารแหลมทองร่วมกันให้เงินกู้ 150 ล้านบาท ส่วนที่เหลืออีก 150 ล้านบาทจะกู้จากธนาคารพาณิชย์อีก 14 ธนาคารที่เหลือ

กรณีฟินิกซ์พัลป์ตั้งที่พรธมนมาข้างต้นนี้ ได้ให้บทเรียนอะไรแก่ประชาชนบ้าง

ในฐานะที่เป็นราษฎรผู้เสียภาษีอากร ผมอดตั้งคำถามมิได้ว่า เหตุใดรัฐบาลจึงต้องเข้าไปถือหุ้นในฟินิกซ์พัลป์ทั้งโดยตรง (โดยกระทรวงการคลัง) และโดยอ้อม (บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)

โครงการผลิตเยื่อกระดาษจากปอเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมอย่างปราศจากข้อกังขา เพราะมีผลเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไปสู่เกษตรกรผู้เพาะปลูกปอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นจึงมีเหตุผลที่รัฐบาลจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวนี้ แต่การแทรกแซงของรัฐบาลนั้นมีหลายรูปแบบ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปลงทุนเองโดยตรง รัฐบาลอาจดำเนินการส่งเสริมโครงการดังกล่าวนี้ ด้วยการให้สิ่งจูงใจด้านภาษีอากร และการจัดสรรเงินให้กู้โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่าอัตราตลาด

การที่รัฐบาลกระโดดมาลงทุนเสียเอง ย่อมทำให้ไม่สามารถพิจารณาผลดีและผลเสียของโครงการได้อย่างถ่องแท้ เพราะอัตตวิสัยบดบังความเป็นจริงเสียโดยหมดสิ้น ในกรณีของฟินิกซ์พัลป์นั้น ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ต้องการผลักดันให้มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ดังเช่นโครงการนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงฝีมือในการบริหารประเทศ การลงทุนผลิตสินค้าเอกชนดังเช่นเยื่อกระดาษ เมื่อถูกกำหนดโดยนโยบายทางการเมือง แทนที่จะปล่อยให้เป็นเรื่องกลไกราคา ย่อมทำให้การพิจารณาความเป็นไปได้ในการประกอบการ และความอยู่รอดทางธุรกิจมีโอกาสเป็นไปได้โดยเที่ยงตรง

สิ่งที่น่าจับตามอง ก็คือ หากฟินิกซ์พัลป์ต้องประสบการขาดทุนชนิดไม่สามารถฟื้นตัวได้ รัฐบาลจะวางตัวอย่างไร หากรัฐบาลกระโดดเข้าไปค้ำประกันเงินกู้และ/หรือเปลี่ยนสภาพ

ฟินิกซ์พัลป์ให้เป็นรัฐวิสาหกิจ เส้นทางเดินของฟินิกซ์พัลป์ก็จะไม่แตกต่างจากบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด และอาจจบชีวิตลงในท่ามกลางเดียวกับบริษัท ปุ๋ยเคมี จำกัด ซึ่งในกรณีทั้งสองนี้ รัฐต้องสูญเสียเงินไปนับร้อยล้านบาท

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ นับตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา รัฐบาลเริ่มมีแนวโน้มที่จะเข้าไปลงทุนผลิตสินค้าเอกชนร่วมกับเอกชนมากยิ่งขึ้น โครงการเหล่านี้มักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ นับร้อยนับพันล้านบาท ปราบฏุกการณ์ดังกล่าวนี้เริ่มเกิดขึ้นในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และต่อมาในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดังที่เป็นที่ทราบกันดีว่า พลเอกเปรมได้พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะผลักดันให้มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ เพื่อมิให้น้อยหน้าพลเอกเกรียงศักดิ์ ผลของความพยายามดังกล่าวนี้ได้ก่อกำเนิดบริษัท ผาแดงอินดัสตรี จำกัด และกำลังตามติดมาด้วยบริษัท ปุ๋ยแห่งชาติ จำกัด

แนวโน้มดังกล่าวนี้มีใช่เรื่องน่าชื่นชมนัก การที่รัฐบาลเข้าไปลงทุนหรือร่วมถือหุ้น ในกิจการที่ผลิตสินค้าเอกชนเช่นนี้ ไม่เพียงแต่จะสร้างภาระผูกพันทางการคลังเท่านั้น หากทว่ายังมีผลในการชักนำให้ระบบเศรษฐกิจไทยอย่างก้าวไปสู่ระบบทุนนิยมแห่งรัฐอีกด้วย ประสบการณ์ในช่วงระหว่างปี 2490-2500 ซึ่งระบบทุนนิยมแห่งรัฐเจริญเติบโตอย่างสุดขีดในระบบเศรษฐกิจไทยนั้น นับเป็นประสบการณ์อันเข้มข้นในแง่ของประชาชน เพราะเป็นยุคสมัยที่ชนชั้นปกครองใช้อำนาจรัฐในการหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนบุคคลโดยปราศจากธรรมจรรยา

ในบริษัทที่รัฐบาลร่วมถือหุ้นเหล่านี้ แม้ว่าจะมีผู้แทนกระทรวงการคลังนั่งอยู่ในคณะกรรมการบริหาร แต่โดยที่ไม่มีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ การดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชนจึงเป็นไปอย่างไม่เต็มที่

ในกรณีของฟินิกซ์พัลป์ ผมอดสงสัยมิได้ว่า ผู้แทนกระทรวงการคลังมัวไปทำอะไรอยู่ จึงปล่อยให้แขกอินเดียนำเครื่องจักรเก่ามาย้อมแมวขาย